

Når børn og unge deler **intime billeder** på nettet

Nøgen på nettet – viden til fagpersoner

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Om deling af intime billeder og film	4
Hvorfor intime billeder?	6
Mange tror, alle andre gør det!	9
Sæt gang i dialogen	10
Du kan hjælpe de unge, hvis du ved hvordan	14
Lovgivningen	18
Hvis du vil vide mere	23

Hæftet er udgivet af Red Barnet i 2016 i samarbejde med SSP-Samrådet, Center for Digital Pædagogik, Medierådet for Børn og Unge og Det Kriminalpræventive Råd.

Illustrationer: Lykke Petersen

Tekst: Rebecca Wandel, Marianne Pihl og Kuno Sørensen.

Design: Marianne Eriksen/Red Barnet

ISBN: 9788791682735

Tryk: Partnerprint

Samfinansieret af den Europæiske Union
Connecting Europe-faciliteten

Red Barnets indsats er støttet økonomisk af EU-Kommissionen og Social- og indenrigsministeriet.

FORORD

Intime billeder og film er hverdag i ungdomslivet

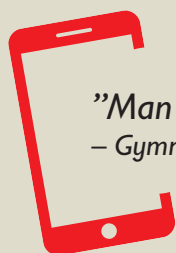
Mobiltelefonen spiller en stor rolle i børne- og ungdomslivet. Profiler og blogs spejler de unges hverdag, og fotodeling er en naturlig del af det sociale liv. Næsten alle unge benytter sig af de positive muligheder, sociale medier giver, for at kommunikere med andre ved at sende billeder og film. Her gælder der bare ikke helt de samme spilleregler som i den fysiske verden. Her får privatliv og samtykke andre betydninger, og deling af egne eller andres intime billeder kan få store konsekvenser.

Red Barnet har i 2015 sammen med Center for Digital Pædagogik og Medierådet for Børn og Unge udgivet folderen *Har du været nøgen på nettet?* som en hjælp til unge, der har delt intime billeder. Via brevkassen på hjemmesiden sikkerchat.dk er Red Barnet blevet opmærksom på, at mange børn og unge har brug for hjælp og støtte, når deres intime billeder er blevet delt mod deres vilje. Til dem har Red Barnet oprettet det særlige rådgivningstilbud *Sletdet*.

Her i hæftet henvender vi os til de voksne, for både undervisere, pædagoger, politi og forældre kan have udbytte af et mere nuanceret blik på det 'digitale teenageværelse'. På baggrund af interviews med seks unge mellem 14 og 22 år har vi undersøgt de problematikker, der opstår, når et barn eller en ung oplever, at et intimt billede eller en film bliver offentliggjort eller delt. Hvordan sker det? Hvad sker der ved det? Hvordan kan man som fagperson håndtere en situation, hvor intime billeder eller film er blevet spredt online?

Venlig hilsen

Red Barnet i samarbejde med Medierådet for Børn og Unge, Center for Digital Pædagogik, SSP-Samrådet og Det Kriminalpræventive Råd

"Man kunne lige så godt komme nøgen i skole."
– Gymnasieelev, 1.g.

Om deling af intime billeder og film

Det er ikke så enkelt ...

Deling og videredeling af intime eller private billeder og film kan ske på mange forskellige måder. Situationerne er komplekse, fordi de handler om relationer. Der vil altid være forskellige fortolkninger af budskaberne i et billede og forskellige holdninger til det, der vises. For at forstå, hvad der er på spil for de involverede, er det vigtigt at lytte til historien hos den enkelte og interessere sig for, hvilke følelser den unge har omkring billeddelingen. Følgende eksempler fra den virkelige verden viser, hvor forskellige situationerne kan være:

- En pige tager et billede af sin veninde, mens hun soler sig topløs – uden at veninden ved det. De kommer op at skændes, og pigen deler billedet. Man kan hverken se venindens ansigt eller se, at der er bryster på billedet, men det er nok til, at veninden bryder helt sammen.
- Et kærestepar tager nogle frække billeder sammen og taler ikke videre om det. Pigen lægger dem i en mappe på Facebook og kommer ved et uheld til at vise billederne til nogle veninder, og pludselig går der rygter på skolen. Drengen føler sig krænket.
- En pige har sex med en dreng til en fest, og der bliver taget billeder af hende uden hendes vidende. Billederne bliver sendt videre og delt på SMS, og når ud til hele skolen. En dreng printer billederne ud og hænger dem op på skolens gange. Pigen gennemgår en alvorlig krise og vender først tilbage til skolen året efter.

Derfor ...

Selvom situationerne er forskellige, er én ting sikker: Det er enormt følsomt, når intime billeder eller film deles offentligt. Det, der måske begynder som noget sjovt og spændende, kan ende i skyld og skam, tillidsbrud, chikane og mobning.

Derfor er det heller aldrig nogen hjælp eller støtte, når en voksen bagefter siger: "Hvorfor tænkte du dig ikke om?" eller "Du kunne jo bare have ladet være!"

Hej. Har sendt billeder af min mave og bryster (med BH) til en dreng fra min klasse, fordi at han truede med at vise et brev, jeg skrev til ham, dengang at vi var kærester. Jeg ville ikke have, at han viste det, så derfor sendte jeg billedet. Han har stadig billedet på sin telefon, og jeg er MEGA bange for, at han viser det til nogen. 13-årig pige til Red Barnets brevkasse

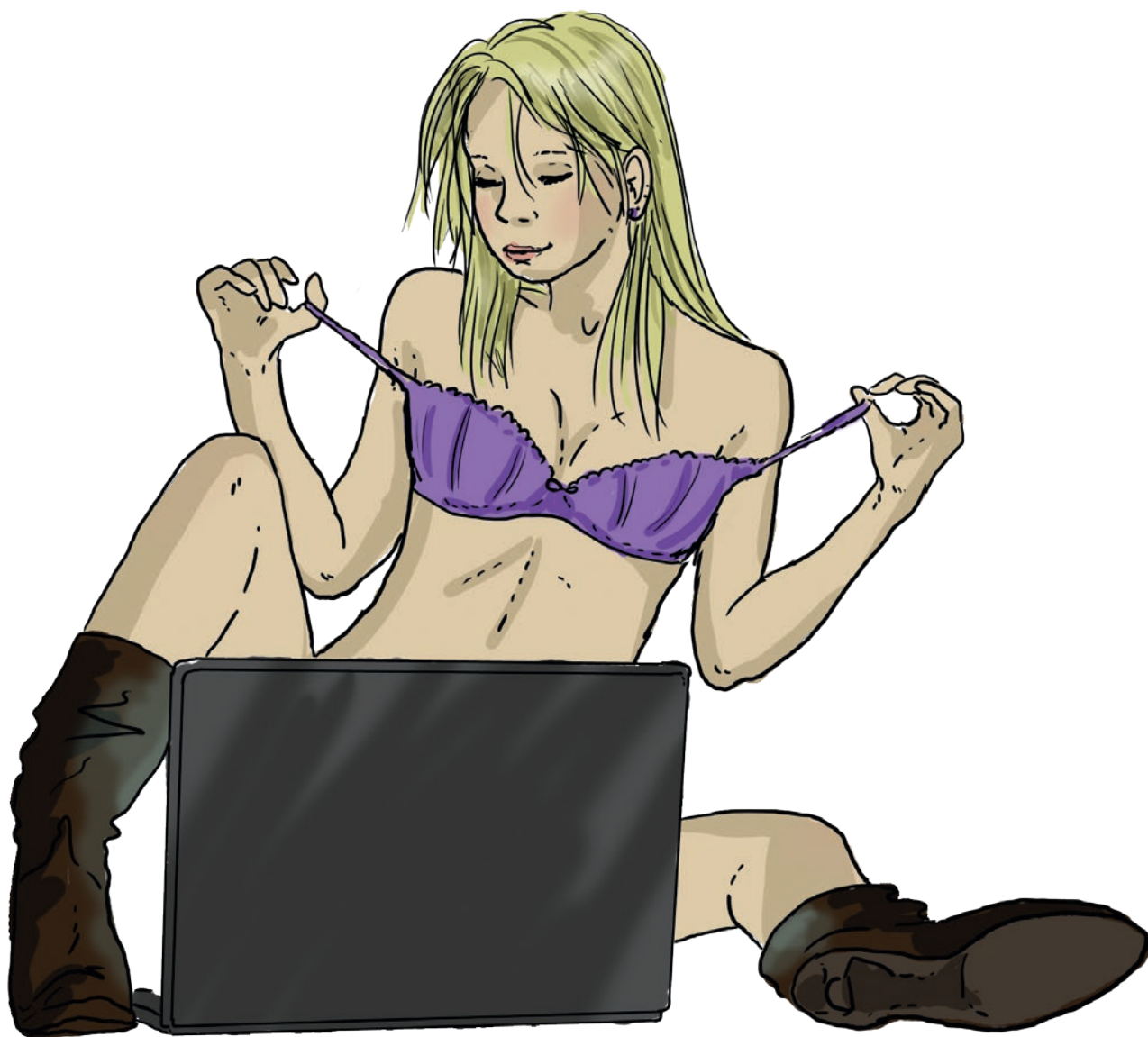
"Man er god til at dømme andre uden at tænke over, at det kunne man måske også selv komme til." – Gymnasielever

ER DET 'HÆVNPORNO'?

Ordet 'hævnporno' bliver brugt om situationer, hvor billeder deles uden tilladelse fra den portrætterede. Det er dog ikke altid hævn, der er motivet for billedspredning, det kan også skyldes manglende omtanke eller være et redskab i en mobning. Derfor kan det give god mening i stedet at tale om 'billeddeling uden tilladelse'.

Børn og unge har altid en god grund til at dele intime billeder. De har ikke altid modenhed og erfaring til at forestille sig de mulige konsekvenser.

Hvorfor intime billeder?

Både børn, unge og voksne tager billeder af sig selv og hinanden i intime situationer. Mange mennesker oplever, at intime billeder er en normal del af en flirt – et naturligt element i kæresteforhold.

Hvorfor får man lyst til at dele et intimt billede med en anden? Nedenstående liste illustrerer, at der er mange grunde til at filme sig selv og sin krop – så mange, at det stort set er umuligt at undgå, at unge nogle gange deler andres og egne intime billeder.

Grunde til, at unge selv deler intime billeder og film med en anden:

- For at vise kærlighed til en kæreste
- For at bekræfte en relation til en ven
- Fordi de øver sig i at se sig selv som seksuelle væsener
- Fordi de lige fik lyst
- Fordi de andre gør det
- For at få anerkendelse eller 'likes'
- Fordi de er udsat for manipulation (grooming)
- Fordi de er udsat for afpresning.

Derfor deler unge andres intime billeder videre

Man kan også spørge, hvorfor der er nogle, der får lyst til at dele et billede eller en film af en nogen klassekammerat vel vidende, at personen på billedet ikke vil blive glad for det. Det vigtigste svar er nok, at teenagere er vant til at dele alt, som har nyhedens interesse, men man kan også overveje følgende årsager til, at børn og unge deler intime billeder og film:

- Fordi de tænker, at det er sjovt
- Fordi de andre gør det
- Fordi de synes, at billedet/filmen går over deres grænser
- For at være først med en nyhed
- For at få status/anerkendelse i en gruppe
- Fordi de har et fællesskab med jævnaldrende omkring at samle og dele den type billeder
- Som del af en konflikt, der er eskaleret
- Som hævn
- Som en del af en mobbestrategi
- Fordi de oplever gruppepres
- Fordi de deltager i pornografiske fora på nettet, hvor man deler billeder og film.

Alkohol er ikke i sig selv en årsag til deling af intime billeder og film, men alkohol er involveret i mange af de historier, vi har fået fra unge; hæmningerne og omtanken forsvinder, i takt med at alkoholprocenten stiger.

ALKOHOL

"Det drev os ret langt ud, fordi det dér med at vi var fulde. Vi var tæt på at have sex (på webcam, Red Barnets tilføjelse)." – Elev i 9. klasse

ADRENALIN

"Man har en eller anden kontakt i hjernen, der siger: Det her skal bare breake nu! Det skal bare videre, videre, videre." – Studerende

SEKSUEL NYSGERRIGHED

"Jeg sendte et nøgenbillede til en pige, jeg ikke kender, på Snapchat. Hun sagde, at jeg nok skulle få nøgenbilleder tilbage, men det gjorde jeg ikke, og hun tog et screenshot af mit. Hun skrev bare: Vi ses i retten." – Elev i 9. klasse

OPMÆRKSOMHED

"En af mine drengevenner, som jeg ofte taler med, sendte mig to billeder af min veninde i BH og shorts. De billeder har hun sendt til ham. Jeg syntes, det var så klamt, at jeg blev nødt til at vise det til mine tætte veninder." – Pige, 14 år

GROOMING¹

"Jeg havde skrevet på nettet med ham i flere måneder. I begyndelsen var det spændende at skrive om sex, det var først, da han truede mig til at sende flere billeder, jeg blev bange." – Pige, 14 år

AFPRESNING

"Han begyndte at true mig med, at han ville lægge de billeder af mig på nettet sammen med oplysninger som mit navn og telefonnummer, hvis ikke jeg ville svare på hans beskeder. Jeg føler mig ... bange for, hvad han har tænkt sig at gøre." – Studerende

¹Læs mere om grooming side 20

Konsekvenserne kan være store

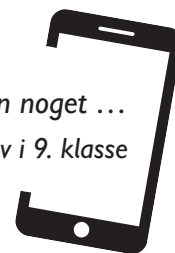
Skam og skyldfølelse ...

Ligesom ved et fysisk overgreb kan man sidde tilbage med følelser af skyld, skam og tillidsbrud, når et intimt billede er blevet delt offentligt. Skyld, fordi man kan føle, at man på en eller anden måde har medvirket til at udstille sig selv. Skam, fordi man er blevet blottet i offentligheden, uden at man selv havde kontrol over det. Og tillidsbrud, fordi der ofte er en eller flere personer, man er tæt på, der har været med til at dele billeder eller film og altså ikke er til at stole på. I nogle sager bliver offentliggørelsen et traume, som skal bearbejdes med professionel hjælp.

En pige på 20 år udtrykker, fem år efter en film med hende blev delt:

"Jeg kæmper stadig med det. Jeg har svært ved at stole på folk og føler, at jeg er blevet en mere indelukket person".²

*"Jeg havde jo selv sendt dem til ham, som han sagde. Man lærer af sådan noget ...
Har man delt det med én, har man pludselig delt det med alle, ik'?" – Elev i 9. klasse*

... angst og magtesløshed

Mange unge oplever voldsom angst og magtesløshed, når billeder eller filmklip først ligger på internettet. De ved godt, at de aldrig kan være 100 procent sikre på, at billederne forsvinder. Materialet kan nemlig lynhurtigt kopieres. De involverede har ikke kontrol over, hvor eller hvem der kommer til at se det. Deres venner, deres naboer, deres lærer, deres familie?

Nogle billeder og film ender på teen pornosider, andre på særlige billedsider. Nogle ender i samlinger, som for eksempel sagen om 'Viborg-mappen', hvor unge fyre havde samlet hundredvis af intime billeder og film med lokale piger. Også optagelser, hvor unge tager tøjet af for en person på webcam, kan ende i samlinger på nettet. Red Barnet får løbende anmeldelser om film, som er optaget fra Skype eller Chatroulette, hvor unge tror, at de har et privat øjeblik, og ikke aner, at det bliver optaget og delt.

*"Det kan godt være sjovt i situationen, men det bliver aldrig ved med at være sjovt, altså.
Det kan ødelægge enormt meget, man kan komme til at få et rigtig dårlig rygte" – Elev i 9. klasse*

MANGE TROR, ALLE ANDRE GØR DET!

Der er heldigvis kommet meget opmærksomhed på, at der kan opstå problemer ved deling af intime billeder. Bagsiden af opmærksomheden kan være, at de unge tror, at de er de eneste, som ikke har gjort det. Denne risiko for en flertalsmisforståelse, er det vigtigt at tage op med de unge, og give dem nogle mere realistiske tal på, hvor mange eller få det faktisk handler om.

FAKTA

Ungeprofilundersøgelsen fra 2016³ har spurgt til deling af intime billeder, både til unge i gymnasium og HHX, samt til unge i 7. – 9. klasse. Tallene viser en at omfanget stiger med de unges alder. Se besvarelsenerne nedenfor.

Har du inden for de sidste 12 måneder sendt/postet et seksuelt billede/video af dig selv, f.eks. i undertøj eller nøgen?

	JA	NEJ	VED IKKE
Gymnasium – HHX	20 %	78 %	2 %
7.-9. klasse	7 %	91 %	2 %

Har du inden for de sidste 12 måneder sendt/postet et seksuelt billede/video af andre, f.eks. i undertøj eller nøgen?

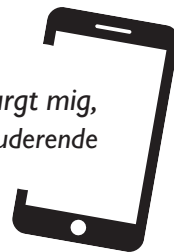
	JA	NEJ	VED IKKE
Gymnasium – HHX	9 %	90 %	1 %
7.-9. klasse	4 %	95 %	1 %

Har du inden for de sidste 12 måneder oplevet, at andre har sendt/postet et seksuelt billede/video af dig, f.eks. i undertøj?

	JA	NEJ	VED IKKE
Gymnasium – HHX	16 %	82 %	2 %
7.-9. klasse	6 %	92 %	2 %

³Se hele undersøgelsen på www.skolesundhed.dk

"Det var rigtig fejlt, at hun ikke havde sagt det til mig. Hvis bare hun havde spurgt mig, havde jeg nok sagt nej, men altså, det overtrådte fuldstændig min grænse." – Studerende

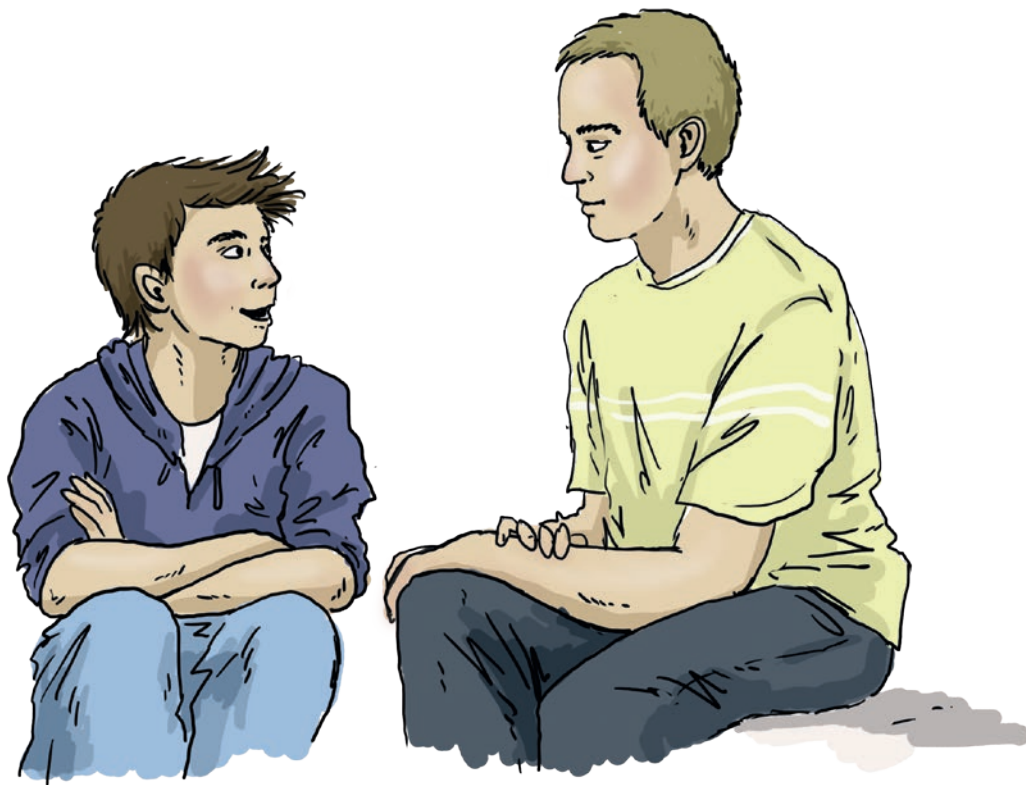

Sæt gang i dialogen

Omdrejningspunkter i samtaler med børn og unge

Hvordan forebygger vi, at skaden sker? Hvordan undgår unge den smerte, der er forbundet med at føle sig offentligt udstillet? For det første skal børn og unge oplyses godt og grundigt om den onlineverden, de bevæger sig i hver dag. De skal vide, at der ikke er nogen garanti for, at noget forbliver privat. Men samtidig skal de kende deres rettigheder og vide, at de faktisk har krav på, at andre spørger om lov eller beder om *samtykke* til at dele billeder og film.

Det er én ting at være nøgen eller letpåkædt på et billede. Det er noget andet, når nogen offentliggør eller deler billedet, uden at man har givet tilladelse til det. Det mest krænkende ved at få delt et intimt billede er, at et andet menneske har taget sig ret til at offentliggøre ens privatliv uden tilladelse. Samtykke er ikke et begreb, der kan tolkes på. Når man ikke eksplicit og tydeligt har givet et andet menneske lov til at videredele et billede af sig selv, har ingen andre ret til at videredele det.

HVORNÅR MÅ MAN DELE ET BILLEDE AF ET ANDET MENNESKE?

Det må man kun, når man viser dem billedet og spørger, "Må jeg dele det her billede af dig?", og vedkommende svarer: "Ja, det må du gerne!" Den, der tier, samtykker ikke.

Mange børn og unge ved ikke, at billeddeling uden samtykke kan være ulovligt. Brug afsnittet på side 18 til at forklare om lovgivning og rettigheder.

Hvad tænker unge om samtykke?

Det er almindelig praksis i ungdomskulturen i dag, at billeder bliver delt, og at man så *bagefter* kan bede andre om at slette et billede, som man synes, er krænkende. Retten til samtykke er ofte slet ikke italesat blandt de unge, og mange oplever, at det er helt umuligt (meget pinligt) at spørge om lov til at dele et billede. Samtidig forventer de alligevel, at andre unge kan navigere i, hvad der er okay og ikke okay at dele.

Derfor ...

Derfor skal samtykke (eller tilladelse) være med i den samtale, vi som voksne har med de unge. Større opmærksomhed på retten til samtykke som menneske og som borger kan også være med til at hjælpe unge, der oplever, at deres intime billeder eller film er blevet delt. De unge vil opleve mindre skyld og skam, hvis der er enighed i samfundet om, at skaden sker, når billeder deles – ikke når de tages.

Samtidig er det vigtigt at have en fordomsfri tilgang og være nysgerrig på den ungdomskultur, der eksisterer i dag. Spørg til hvordan og hvorfor, og forsøg at guide de unge til at finde deres egne grænser og forstå og respektere andres. Cases og dilemmaer kan hjælpe til at vise, hvor alvorlige konsekvenser deling af intime billeder kan få for et andet menneske.

Følgende spørgsmål kan sætte gang i en dialog med børn og unge og få dem til at reflektere over sammenhængen mellem samtykke og deling af billeder og film:

- Hvornår spørger du andre om lov til at dele billeder og film af dem?
- Har du prøvet, at andre spurgte dig om lov til at dele et billede af dig?
- Hvordan oplever andre at blive spurgt?
- Hvad skal der siges, før man har fået et samtykke?
- Tror du, det er ulovligt at dele et nærbillede af en klassekammerat uden at have fået lov?
- Hvad kan der ske ved at dele et nøgenbillede af en, du ikke kender?
- Hvordan ville du reagere, hvis et undertøjsbillede af dig blev delt på Facebook?
- Kan man få fjernet et billede fuldstændigt fra et socialt medie?

Idealer i medierne og kønsforskelle

Idealer i medierne påvirker alle. Eksponeringen af nøgenhed i reklamer, film og musikvideoer er blevet mere udbredt og med mere eller mindre erotiske og seksuelle budskaber. Medierne opstiller ofte kropsidealer og kønsidealer, som ingen kan leve op til. En rapport om unges seksuelle rettigheder og risici online⁴ viser, at drenge kan føle sig presset til at vise maskulinitet ved at vise intime billeder af piger, og at piger ofte føler, at de skal være 'pæne' piger, der beskytter deres seksualitet, og samtidig være seksuelt interessante som pigerne i musikvideoer. Det kan være svært at navigere i.

Samtidig er det tydeligt, at reaktionen på deling af intime billeder rammer piger hårdere, end den rammer drenge. Mens piger oftere oplever at blive nedgjort, 'shamet' eller mobbet, oplever drenge ikke samme negative respons. Som fagvoksen støtter du de unge ved at skabe en dialog om de urealistiske forventninger, medierne kan synes at stille til at udtrykke sit køn. Og om forskelle mellem drenge og piger.

DEL DIN HOLDNING

Som voksen er du både rollemodel og et sted, hvor unge kan teste grænser.

Du kan være med til at påvirke kulturen omkring billeddeling og privatliv ved at kende og dele din holdning.

"De ville sikkert ikke blive sårede, hvis der var en af de andre piger, der så dem i bar overkrop eller et eller andet. Men for en pige er der jo bare meget mere i det, fordi de skal være de der kvindelige nogen, der ikke bare viser sig frem til alle." – Gymnasieelev, 1. g

Uge sex – undervisningsmateriale

Sex og Samfund har i 2016 lavet et fint onlinemateriale til grundskolen om sociale medier. Materialet indeholder temaer om netdating, porno, krop og privatliv. Materialet kan hentes på www.sexogsamfund.dk.

Nøgen på nettet

Du kan også bruge folderen **Har du været nøgen på nettet?** som udgangspunkt for en samtale. Her finder du gode råd til, hvordan du kan tackle en situation, hvor billeder eller film er blevet delt. Folderen kan bestilles på www.sikkerchat.dk.

Internettet og onlinerettigheder

Når du lægger billeder og film på sociale medier som Facebook, Instagram og Snapchat, giver du samtidig udbyderne ret til at bruge billederne og filmen. Læs mere om privatliv på www.medieraadet.dk.

Du kan hjælpe de unge, hvis du ved hvordan

1. Du kan tage den første samtale med de involverede

Når du taler med børn og unge, der er udsat for ufrivillig deling af intime billeder:

1. Vær rolig, og nedton en eventuel katastrofestemning. Fortæl, at mange andre har stået i samme situation, og at du vil hjælpe.
2. Stil konkrete spørgsmål for at forstå omstændighederne omkring billeddelingen (brug skemaet på side 17). Overvej i løbet af samtalen, om du skal have hjælp fra kolleger eller andre fagfolk.
3. Fortæl, hvad du faktisk ved om lovgivning og om at begrænse spredning – konkret viden kan være en vigtig angstdæmper i situationen. Fortæl, hvordan du vil hjælpe.
4. Tal om, at andre har oplevet følelser af skam, skyld og tillidsbrud i lignende situationer for at give den unge ord til at bearbejde oplevelsen.
5. Fortæl, at deres følelser er normale, og at deres rettigheder er blevet overtrådt. De har ikke bedt om at stå i denne situation, og de har ikke fortjent den chikane, de måske oplever. Ansaret ligger hos de personer, der spreder billeder eller film.
6. Fortæl, at forældre bør involveres som støtte i den kommende tid. Tilbyd eventuelt at arrangere en samtale. Respektér, hvis en ung over 15 år ikke vil dele det med sine forældre.
7. Lav en aftale om, at der følges op på situationen dagligt i den kommende tid.
Det er vigtigt, at den unge ikke står alene, hvis billeder eller film stadig er i omløb, og hvis personen får nedgørende kommentarer. Hjælp med at stoppe det, hvis det sker.

2. Du kan hjælpe med at få slettet kopier af billeder eller film

At få slettet og fjernet billedet vil ofte være det vigtigste for den, der er offer for billeddeling uden samtykke. Den største hjælp lige i øjeblikket vil ofte være, at du som voksen tager handling på at få fjernet de billeder eller film, som den unge kender til.

Afhængigt af situationen kan du tilbyde at:

1. Kontakte den, som først har sendt billedet. Få personen til at slette og oplyse, hvor personen har delt det.
2. Kontakte venner og skolekammerater, som har fået billedet tilsendt, og bede dem slette det. Fortæl, hvad du faktisk ved om lovgivning og om at begrænse spredning – konkret viden kan være en vigtig angstdæmper i situationen. Fortæl, hvordan du vil hjælpe.
3. Kontakte de medieplatforme, hvor billedet ligger. Du finder normalt en anmeldeformular ved at søge nederst på udbydernes hjemmesider, men spørg om hjælp fra andre unge eller kollegerne, hvis du er i tvivl.
4. Hvis situationen omkring billeddelingen skal meldes til politiet, skal du sikre beviserne ved at tage kopi (screenshot) af billederne på de forskellige medier, før du beder om at få dem slettet.
5. Red Barnet har en onlinerådgivning om intime billeder på **www.sikkerchat.dk/sletdet**.

Man kan aldrig være 100 procent sikker på, at et delt billede er væk for altid. Men det kan mindske risikoen for spredning, hvis materialet bliver fjernet så hurtigt som muligt.

3.Du kan følge op med den unge

Ofte går der et par uger, så sker der noget nyt, og vennerne glemmer den ufrivillige deling af intime billeder. Men for den person, der har været udstillet, kan det fylde hverdagen i månedsvis – endda i flere år.

Nogle børn og unge ønsker så stærkt at glemme, at de vil sige, at de har det fint, hvis man spørger til sagen. Derfor er det vigtigt, at voksne holder øje med barnets eller den unges trivsel og følger op. Er alt som det plejer? Kan de koncentrere sig, som de plejer? Er humøret okay? Kommer de i skole?

Hvis tanker om billeddeling har sat sig som en tilbagevendende belastning i hverdagen, kan den involverede have behov for samtaler med en psykolog.

4.Du kan tage snakken i skole eller klub

Hvis en sag involverer mange personer, vil der være behov for at tale om sagen i de berørte klasser og informere forældre. Hvis det er muligt, så aftal med den eller dem, der er blevet udstillet på billeder eller film, hvad du vil sige, og hvordan det kommer til at foregå. Det kan opleves som et yderligere kontroltab, hvis den eller de berørte ikke bliver orienteret.

5.Hvad skal jeg vide for at hjælpe

På næste side er der forslag til, hvilke detaljer du skal kende for at vurdere en situation, hvor fotodeling er gået galt. Det kan hjælpe dig som fagperson til at vide, hvad der skal til for at hjælpe den unge videre.

HVEM ER HOVEDPERSONEN ELLER HOVEDPERSONERNE?	• Hvem er på billedet eller filmen? • Hvor gamle er de? Under den seksuelle lavalder? • Hvilke følelser/reaktioner er der i spil omkring det skete? • Er vedkommende specielt udsat? • Er der brug for professionel hjælp? • Er forældrene blevet kontaktet og informeret om mulighed for politianmeldelse, bekymringssamtale eller konfliktmægling?
HVEM ER INVOLVERET I SPREDNING AF BILLEDET ELLER FILMEN?	• Hvad er relationen mellem de involverede? Hvor gamle er de? Under den seksuelle lavalder? • Skal deres relation repareres eller ikke? • Hvem er billeder eller film blevet delt med? • Hvem har set dem? En person, hele klassen, hele skolen, hele byen?
HVILKEN SLAGS BILLEDE ER DET? PÅ HVILKEN MÅDE ER DET KRÆNKENDE?	• Undertøjsbillede? • Nøgenbillede? • Andet? • Er der tale om seksuelle handlinger? • Er der tale om børnepornografi? (Hvis den portrætterede er under 18 år, og der er seksuelle handlinger eller fokus på kønsorganer)
UNDER HVILKE FORHOLD ER BILLEDET ELLER FILMEN BLEVET OPTAGET OG DELT?	• Har den portrætterede på billedet selv taget billedet? • Har vedkommende selv delt det i første omgang? • Var der nogen form for samtykke? • Hvis ja, hvem har de sendt det til? • Hvis nej, hvordan har nogen fået fat i det? • Er handlingerne på billederne et seksuelt overgreb? • Er billedet blevet taget uden vedkommendes vidende? • Er der særlige motiver for videredelingen – har der været en grooming-proces? Trusler? Afpresning? • Er det et sladderemne? • Er der mobning og/eller chikane involveret?
HVOR ER BILLEDET ELLER FILMEN BLEVET DELT, OG SKAL DER SIKRES BEVISER ELLER SLETTES KOPIER?	• Hvor ligger der kopier, og hvordan kan du hjælpe med at slette dem? • Er billedet blevet delt via SMS, Messenger, Snapchat, anden app? Ligger det på en hjemmeside? • Er billedet blevet printet ud? • Skal der sikres kopi af materialet og dets placering online som eventuelt bevis?
VED SAGER, DER ESKALERER ELLER INVOLVERER MANGE	• Skal der holdes fællesmøde for elever i skolen med orientering og oplysning om lovgivning? • Skal skolens forældre informeres via skoleintra og opfordres til at tale med deres børn? • Hvad er strategien, hvis pressen henvender sig til skolen?

Lovgivningen

I de fleste tilfælde kan man blive straffet for at dele eller offentliggøre private eller intime billeder af et andet menneske uden vedkommendes samtykke. Det er forskellige dele af straffeloven og persondataloven, der dækker denne type overtrædelser, alt efter hvilke type billeder eller film der er tale om.

Der er to hovedkategorier af intime billeder og film: pornografiske og ikkepornografiske billeder. Ikkepornografisk materiale er billeder eller film af en eller flere personer, som godt kan være helt eller delvist afklædte, men ikke gør noget tydeligt seksuelt, og hvor der ikke er fokus på personernes kønsorganer.

Ikkepornografisk materiale

Hvis man videregiver sådan et billede eller en film uden samtykke, kan man blive straffet for krænkelse af privatlivet, hvis personen på billedet melder én til politiet. Den relevante paragraf står i straffelovens afsnit om æreskrænkelser. Det skyldes, at man ikke må udstille andre mennesker i pinlige eller private situationer. Hvis man offentliggør billeder eller film så mange kan se dem – f.eks. lægger dem ud på en hjemmeside – øges straffen.

Pornografiske billeder og film

Pornografi er billeder eller film af én eller flere personer, som gør noget tydeligt seksuelt, eller hvor der er fokus på kønsorganerne.

Pornografiske billeder eller film med personer under 18 år er ulovlige (børnepornografi). Det er ulovligt at producere eller dele den slags materiale. Dog er der lavet en undtagelse for at beskytte unge kærestepar, hvor en eller begge er 15, 16 eller 17 år. Det er lovligt for dem at dele tydeligt seksuelle billeder og film med hinanden, hvis begge parter har givet deres samtykke. Billeder og film må ikke deles med andre end de to involverede. Unge, der slutter et kæresteforhold, bør følgelig gennemgå deres gallerier, og hvis den ene ophæver sit samtykke, bliver det atter ulovligt at opbevare seksuelle billeder og -film.

§

235. Den, som udbreder pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil to år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil seks år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter.

Stk. 2. Den, som besidder eller mod vederlag eller gennem internettet eller et lignende system til spredning af information gør sig bekendt med pornografiske fotografier eller film, andre pornografiske visuelle gengivelser eller lignende af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil et år.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 omfatter ikke besiddelse af fotografier, film el.lign. af en person, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende samtykker i besiddelsen.

§

264 a. Den, som uberettiget fotograferer personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, straffes med bøde eller fængsel indtil seks måneder. Det samme gælder den, der ved hjælp af kikkert eller andet apparat uberettiget iagttager sådanne personer.

Lovgivning om grooming

Begrebet online-grooming anvendes om situationer, hvor en voksen via internettet skaber kontakt til et barn på en manipulerende måde med henblik på at indgå i seksuelle relationer. Udveksling af billeder og film er ofte en del af en grooming-proces.

I Danmark findes der ikke nogen decideret lov eller bestemmelse mod grooming, men flere personer er blevet dømt med henvisning til straffelovens § 21, idet man kan blive dømt for forsøg på at begå et seksuelt overgreb.

21. Handlinger, som sigter til at fremme eller bevirke udførelsen af en forbrydelse, straffes, når denne ikke fuldbyrdes, som forsøg.

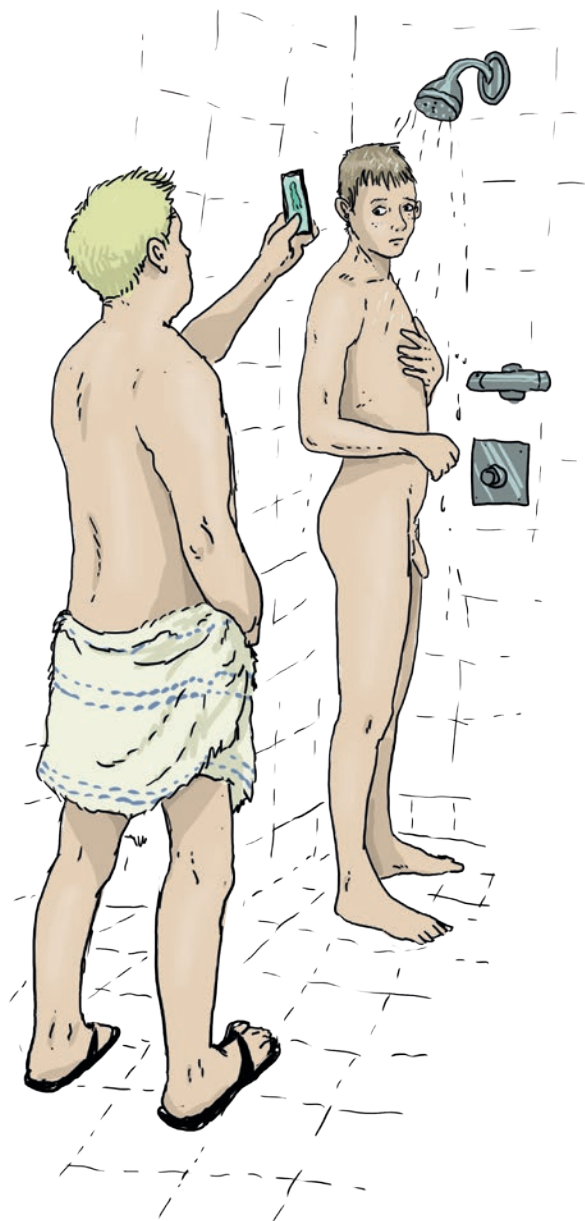

Deling af billeder og film krænker børns rettigheder

Når film eller billeder af de intime situationer spredes videre til andre, krænkes både retten til privatliv og retten til at bestemme over egen krop.

Nogle børn og unge oplever også at blive afpresset for penge på baggrund af intime billeder eller til at mødes med en seksuel krænker online, der manipulerer og presser dem til at sende seksuelle billeder. Her krænkes også børns ret til beskyttelse fra udnyttelse og seksuelle overgreb.

Rettighederne refererer til FN's Børnekonvention

Hvornår skal du opfordre til anmeldelse?

Det konkrete tilfælde, du får kendskab til, er ikke enestående, men bør tænkes ind i en koordineret indsats rettet mod en hel skole eller ungdomsmiljøer i kommunen. I mange kommuner har SSP-temaet samlet erfaringer og viden om de temaer, dette hæfte handler om. Det vil derfor være en god idé, at du kontakter det kommunale SSP-team, som kan hjælpe med at analysere handlemulighederne i den konkrete sag, og samtidig vurdere, hvordan sagen kan indgå i eller bidrage til den kriminalpræventive indsats lokalt.

Hvorvidt en sag skal anmeldes, afhænger af den konkrete situation. Det kan være en hjælp at dele situationer med billeddeling op i to overordnede typer, hvor den sidste giver grund til skærpet opmærksomhed og anmeldelse:

- Er billeder og film taget eller delt i en uskyldig sammenhæng, hvor unge bekræftede hinanden, var kærestepar eller blot var ubetænksomme?
- Er billeder og film taget eller delt i en sammenhæng, hvor der er brugt trusler, afpresning, seksuelle krænkelser, eller er billeder og film delt som hævn?

Når en sag anmeldes til politiet, er det vigtigt først at diskutere fordele og ulemper ved en anmeldelse med den eller de berørte.

Overvej forskellige situationer

Vi har alle forskellige grænser og opfattelser af, hvordan vi vil gribe en sag an. Det er særlig svært, når det handler om unge og seksualitet. Hvornår er de unge gamle nok til at få deres privatliv og seksualitet respekteret, og hvornår skal vi som ansvarlige voksne blande os eller gribe ind. Hvordan skal vi åbne samtalen med de unge om så følsomme emner?

Nedenstående eksempler kan bruges som udgangspunkt for, at I indbyrdes blandt kolleger drøfter, hvor jeres grænser går, og hvornår og på hvilken måde I vil indlede en samtale med det eller de børn, der er involveret.

- En ung pige på 15 år har sexchattet med en person på nettet og har optrådt i BH på webcam. Efterfølgende forsøger personen at presse hende for at sende nøgenbilleder.
- En dreng på 13 år chatter med en ukendt person på nettet, som efterfølgende sender billeder af sine kønsorganer til drengen med opfordring til at udveksle billeder.
- En gruppe drenge i 9. klasse har lavet en mappe med intime billeder af piger fra skolen og siger, de har slettet den.
- En pige på 16 opdager at et billede af hende i topløs tilstand florerer på nettet.
- En pige på 14 år har selv lagt et nøgenbillede ud af sig selv på 'Hot or Not'.
- En voksen udgiver sig for at være en ung pige på Facebook og lokker unge til at sende 'hende' nøgenbilleder.

HVIS DU VIL VIDE MERE

Der er hjælp at hente:

Red Barnets onlinerådgivning Sletdet – hvis du som barn, ung eller voksen har brug for viden eller sparring om deling af intime billeder, www.sikkerchat.dk/sletdet

På Cyberhus – debat og chatrådgivning til børn og unge om livet på sociale medier
www.cyberhus.dk

Materialer:

Har du været nøgen på nettet – et hæfte til teenagere, der selv har delt intime billeder eller film, www.sikkerchat.dk

Medierådets forældreguide: 'Der er så meget forældre ikke forstår ...'.
Bestil den på medierådets hjemmeside: www.medieraadet.dk

Sex og Samfunds undervisningsmaterialer om krop og medier,
www.bedresekssualundervisning.dk

Redens undervisningsmateriale om gråzoner og køb og salg af sex,
www.redenung.dk/graazoner

Sikkerchat.dk – brevkasse og tema til teenagere om selveksponering og privatliv,
www.sikkerchat.dk

Når børn og unge deler intime billeder på nettet

”Grænserne er blevet udvisket, i forhold til hvad der er acceptabelt.”

– Gymnasieelev